

Tisdagen den 28 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Anmälades och bordlades Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen i fråga om revision af de författningar, som hafva afseende på priskurantuppgifter och markegångstaxors upprättande.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 25 innevarande månad bordlagda betänkanden n:is 11 och 12 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 21.

Herr Behm erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att antalet suppleanter för de elektorer, som här i morgon skola utses för val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, måtte bestämmas till tio.

Härtill lämnade kammaren på gjord proposition sitt bifall.

Herr *Tamm*, *Hugo*, väckte en motion, n:o 33, angående ändring af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Herr *von Möller* aflämnade en motion, n:o 34, angående skrifvelse till Konungen i fråga om försäljning af s. k. välgörenhetsfrimärken till förmån för svenska nationalföreningen mot tuberkulos.

Äfven denna motion blef på begäran bordlagd.

Kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 1 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 22 nästlidne månad.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 20, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts framställning om anslag till fortsättning af statsbanan från Göteborg till Skee;

bankoutskottets utlåtande och memorial:

n:o 7, i anledning af gjorda framställningar om inrättande af riksbankens afdelningskontor i Sundsvall och Eskilstuna; samt

n:o 8, om användande af bankovinsten för år 1904; äfvensom

lagutskottets utlåtande n:o 22, i anledning af väckt motion om afskaffande af de i 32 § värnpliktslagen föreskrifna mönstringarna.

Företogs val af tjugufyra valmän för anställande af föreskrifna val af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till valmän utsedde:

friherre	<i>Alströmer</i>	med 71 röster,
herr	<i>Andersson, Gustaf, (Kolstad)</i>	» 71 »
»	<i>Behm</i>	» 71 »
»	<i>Berg, Gustaf Axel,</i>	» 71 »
»	<i>Bohnstedt</i>	» 71 »
»	<i>Falk</i>	» 71 »
friherre	<i>Falkenberg</i>	» 71 »
herr	<i>Grundberg</i>	» 71 »
grefve	<i>von Hallwyl</i>	» 71 »
»	<i>Lewenhaupt</i>	» 71 »
herr	<i>Lindgren</i>	» 71 »
»	<i>Lundeberg</i>	» 71 »
»	<i>von Möller</i>	» 71 »
»	<i>Nisser</i>	» 71 »
»	<i>Paulson</i>	» 71 »
»	<i>Petri</i>	» 71 »
»	<i>Pettersson, Fredrik E.,</i>	» 71 »
»	<i>Ridderbjelke</i>	» 71 »
»	<i>Sandqvist</i>	» 71 »
»	<i>Tamm, Per Gustaf,</i>	» 71 »
»	<i>Waln</i>	» 71 »
»	<i>Wester</i>	» 71 »
»	<i>Åkerberg</i>	» 71 »
»	<i>Nilsson</i>	» 70 »

Företogs val af tio suppleanter för kammarens valmän för anställande af föreskrifna val af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter för kammarens ifrågavarande valmän utsedde:

friherre	<i>Beck-Friis, Carl Joachim,</i>	med 71 röster,
»	<i>Rappe</i>	» 71 »
herr	<i>Rylander</i>	» 71 »
»	<i>Hammarström</i>	» 71 »
»	<i>Amilon</i>	» 71 »
»	<i>Berggren</i>	» 71 »
»	<i>Lilliesköld</i>	» 71 »

herr *Nyström, J. F.*, ... med 71 röster,
 » *Ros* ..... » 71 »
 » *Hedborg* ..... » 66 » ,

sedan ordningen mellan de nio förstnämnda blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den af herr *Tamm, Hugo*, nästlidne dag väckta och då bordlagda motion, n:o 33, angående ändring af § 71 i regeringsformen och § 65 riksdagsordningen.

Vid föredragning af herr *von Möllers* under gårdagen bordlagda motion, n:o 34, angående skrifvelse till Konungen i fråga om försäljning af s. k. välgörenhetsfrimärken till förmån för svenska nationalföreningen mot tuberkulos, hänvisades denna motion till kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 25 och 28 sistlidne månad bordlagda betänkande n:o 11, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkterna 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Mom. a).

Rubriken n:o 726 i gällande tulltaxa är af följande lydelse:

Väfnader:

jute-

oblekt och ofärgad säck- eller packväf 1 kilogram... 0: 10.

Beträffande artikeln *säckar* innehåller gällande tulltaxa den bestämmelsen, att andra tomma säckar än tydligen brukade och slitna — för hvilken artikel tullfrihet äger rum — tullbehandlas lika med den väfnad, hvaraf de bestå, med tillägg af 10 procent.

I motion, n:o 165, inom Andra Kammaren, hade herr *J. Bengtsson* i Bjärnalt föreslagit, att tullsatsen för oblekt och ofärgad säck- eller packväf af jute måtte höjas till 15 öre för kilogram,

Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.

äfvensom i sammanhang härmed att det belopp, som, enligt hvad ofvan nämnts, för juteväfnad i vissa fall finge restitutionsvis beviljas, jämväl måtte höjas till 15 öre för kilogram.

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.*

(Forts.)

Utskottet hade i förevarande moment på anförda grunder hemställt, »att Riksdagen, i anledning af herr Bengtssons förevarande motion, måtte besluta, att tullen å oblekt och ofärgad säck- eller packväf af jute skall höjas till 13 öre för kilogram, och att i följd häraf rubriken n:o 726 i gällande tulltaxa skall erhålla följande förändrade lydelse:

Väfnader:

jute-:

oblekt och ofärgad säck- eller packväf 1 kilogram 0: 13.»

Herr Almgren: Det säges visserligen numera, att tullstriderna skulle vara slut, men den ihärdighet, hvarmed ständigt förnyade och nya motioner om tullförhöjningar framkomma, talar ett annat språk. Det torde då ursäktas, om man också med en viss ihärdighet söker bemöta dessa anspråk.

Jag vill då fästa uppmärksamheten på den fara för vårt ekonomiska lif, som uppkommer, om dessa förhöjningar alltjämt få fortskrida. Ty med hvarje sådan större eller mindre förhöjning ökas ovillkorligen lefnadskostnaderna, och lefnadskostnaderna i vårt land ha nu stigit till en sådan höjd, att de knappast uppnås inom något annat land i Europa. Ökade lefnadskostnader framkalla kraf på ökade arbetslöner, och det är svårt att mot sätta sig sådana kraf. Vårt jordbruk och vår industri lida för närvarande under dessa höga arbetslöner, och det torde då vara skäl i att stanna och icke vidare fortgå på en väg, som ovillkorligen måste medföra ytterligare stegring. Efter denna lilla inledning skall jag be att få närmare behandla den föreliggande motionen.

Motionären påyrkar, att tullen för juteväfnader, hvilken för närvarande är 10 öre, måtte höjas till 15 öre per kilogram, således med 50 procent. Bevillningsutskottet synes vilja visa moderation och inskränker sig till att föreslå en förhöjning till 13 öre. Detta är 30 procents förhöjning, och det är ju vackert så.

De motiv, som anförts af motionären och hvilka bevillningsutskottet synes vilja upptaga såsom sina egna, äro de gamla vanliga. Det är betryck på grund af alltjämt ökad import från utlandet och betryck på grund af alltför lågt tullskydd.

Hvad nu importen från utlandet beträffar, så tror jag för min del, att det knappast gifves någon större industri i vårt land, som egentligen har mindre skäl att beklaga sig öfver importens storlek än just juteväfnadsindustrien. Ty förhållandet är, att den import, som stannar inom landet, utgör icke mera än $5\frac{1}{2}$ procent af hvad som produceras inom landet, och äfven

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.*

(Forts.)

om man beräknar de kvantiteter, som utföras mot tullrestitution, så uppgår dock importen, i förhållande till tillverkningen inom landet, icke till mer än 18 procent, och det är i och för sig en ganska låg siffra.

Med afseende å importen ber jag äfven att få anföra ett exempel, som visar, huru liten den i själfva verket är. I den tabell, som bevillningsutskottet bifogar sitt memorial, uppgifves införseln af nya säckar uppgå till 220,000 kilogram. Hvarje säck väger omkring 630 gram. Således skulle antalet importerade säckar efter denna beräkning uppgå till omkring 350,000 om året. Men nu är förhållandet det, att en enda kvarnaffär i vårt land använder årligen omkring 300,000 säckar. Det är således, som herrarna se, en ren obetydlighet, som importeras.

I sammanhang härmed ber jag att få fästa uppmärksamheten på något, som bevillningsutskottet yttrar och som jag tror böra bemötas. Bevillningsutskottet säger nämligen: »Hvad vidare angår införseln af nya säckar — enligt uppgift från tullverket hufvudsakligen omfattande jutesäckar — har äfven denna efter att under några år hafva varit stadd i aftagande såväl år 1902 som framför allt år 1903 betydligt ökat, om ock denna införsel hindrats att antaga alltför stora dimensioner genom de prisnedsättningar, de svenska tillverkarne vidtagit, och hvilka icke osannolikt varit större än att de i längden kunna vidhållas.» Ja, om detta verkligen vore förhållandet, så måtte åtminstone de fabrikanter, som här åberopas, behandla sina kunder på ett alldeles särskildt sätt; ty mig hafva förevisats orderkopior för de tre senaste åren — det vill säga 1903, 1904 och innevarande år — uti hvilka prisen oförändradt varit 42 öre per säck; således har icke någon nedsättning ägt rum under dessa år. Och nu begäres dels 45, dels 47 öre per säck. Detta är ju en väsentlig stegring, som efter mitt förmenande helt och hållet kullkastar det resonemang, bevillningsutskottet här har fört.

Hvad nu beträffar det där motivet otillräckligt tullskydd, så skall jag be att få framhålla, hvad äfven reservanterna i sin reservation här antydt, nämligen att det nuvarande tullskyddet alls icke är så lågt. Enligt reservanternas uppgift utgör detta skydd 18 procent af varuvärdet. Men de utgå därvid från en beräkning af 55 öre per kilogram af väfnaden. Denna beräkning skulle vara den, som följes i officiella handlingar i fråga om medelpriset under de senaste åren, men den är tydligen baserad på varans värde med tillägg af tullen. Efter de upplysningar jag erhållit från fullt tillförlitligt håll och på hvilka jag anser mig kunna fullständigt lita, var medelpriset under de senare åren för oförtullad importerad vara endast 44 öre per kilogram; den nuvarande tullen af 10 öre utgör sålunda 23 procent, hvilket ju är ett ganska anständigt tullskydd.

Man har velat åberopa, att när andra industrier hafva vida

Lögre tullskydd, så borde detta äfven komma denna industri till godo, och i sådant afseende har man fäst sig vid den nuvarande tullen på linneväfnader. Men huru ställer sig då linneväfnadsindustrien under det höga tullskydd den åtnjuter? Jag tror icke, att den egentligen visar något så kraftigt framåtgående. Att döma efter kommerskollegii berättelse för de senare åren, har tillverkningsvärdet snarare minskats än ökats, och importen har, oaktadt detta höga tullskydd, åtminstone för vissa artiklar af linneväfnad högst väsentligt ökats. Däremot har för den industri, som man nu beklagar såsom så illa behandlad, tillverkningen från år 1902, då den utgjorde 4,600,000 kilogram, ökats till 5,100,000 kilogram år 1903. Detta tyckes icke visa på att det skulle hafva saknats afsättning inom landet.

Förra Riksdagen afslog i gemensam votering en liknande motion. Sedan dess hafva, efter mitt förmenande, inga nya skäl kunnat förebringas. Jag hoppas därför, att Riksdagen äfven i år måtte fatta samma beslut, på det att man må undvika de olägenheter, som ovillkorligen framkallas genom ständigt fortgående tullförhöjningar och hvarpå jag i början af mitt anförande tillät mig att fästa uppmärksamheten.

Jag ber, herr talman, att få yrka afslag å bevillningsutskottets hemställan.

Herr Hammarström: Den föregående ärade talaren anförde, att utskottets skäl för den föreslagna tullförhöjningen icke innehöle något egentligt nytt. Jag vågar icke bestrida detta. Det är nog i allmänhet så i dessa tullfrågor, att det finnes föga nytt att tillägga; man får i hufvudsak nöja sig med att repetera de gamla skälen. Men jag vill jämväl tillåta mig att konstatera, att den ärade talaren själf icke heller haft något egentligt nytt att anföra, utan att äfven han till stöd för sin ståndpunkt åberopat skäl, som man många gånger förut fått höra.

Det framhölls af honom inledningsvis, att man bör vara varsam med tullförhöjningar för att icke alltför mycket betunga konsumenterna. Ja, de konsumenter, som det här kan vara fråga om, äro väl hufvudsakligen kvarnarna. Ty trämasseexportörerna få ju restitution för den erlagda tullen; de äro således oberoende af om tullsatsen är bestämd till 10 eller till 13 öre. Kvarnarna däremot komma naturligtvis att få i någon mån känna af den eventuella prisförhöjning för jutesäckar, som kan inträda i följd af tullförhöjningen. Jag tror dock, att man med skäl kan ställa det anspråket på kvarnindustrien, som ju själf åtnjuter ett ganska effektivt skydd, att den icke bör motsätta sig en eljest skäligen tullförhöjning för en annan industri, om denna förhöjning också skulle medföra någon liten olägenhet för kvarnindustrien.

Nu säger man, att den föreslagna tullförhöjningen icke er-

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.
(Forts.)*

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.
(Forts.)*

fordras för juteindustriens konkurrensförmåga gentemot den utländska importen; och man har därför anfört åtskilliga skäl, som återfinnas i reservationen, och hvilka af den föregående ärade talaren ytterligare utvecklats. Man säger, att införseln af utländska jutevaror icke är så stor, att den skäligen bör verka betungande. Det må ju vara sant, att införseln i och för sig och i förhållande till konsumtionen inom landet icke är så stor. Den har emellertid, särskildt under den senaste tiden, visat tendens till stegring, och speciellt är detta förhållandet med jutesäckarna.

Men det är icke uteslutande införselns omfattning, man i detta sammanhang får ha för ögonen; man måste äfven taga hänsyn till de prisförhållanden med anseende å svensk jutevara, hvilka blifvit en följd af den utländska konkurrensen. Bevillningsutskottet var förra året i tillfälle att se en skrifvelse, ställd till en af de svenska jutefabrikerna, hvilken verkligen var af ganska öfverraskande innehåll. Detta gick nämligen ut på, att om den svenska fabriken icke ville sälja billigare, utan fordrade samma pris, hvartill en viss tysk fabrik var villig att leverera jutesäckar, så föredroge skrifvelsens afsändare att taga sitt förråd från Tyskland. Detta tydligen endast i syfte att ytterligare pressa ned priset på den svenska varan, ty han hade icke den ringaste anmärkning att göra mot dennas kvalitet. Det torde för öfrigt bland dem, som känna till förhållandena, stå tämligen oemotsagdt, att den svenska varan är lika bra som den tyska.

I fall sådana som det nu omförmälda kan nog hända, att den svenska fabriken slutligen får ordern och att importen således uteblir utan att detta får tydas som bevis på drägliga afsättningsförhållanden för de svenska fabrikerna och på det nuvarande skyddets tillräcklighet.

Nu vet jag visserligen mycket väl, att man säger, att säckar, som införas från Tyskland, till stor del äro transitovara, indiska säckar. Huruvida det förhåller sig så, är jag icke i tillfälle att vare sig bestrida eller bestyrka. Jag inskränker mig i det fallet till att säga, att det kan vara för de svenska fabrikerna likgiltigt, från hvilket land konkurrensen kommer, då priset i alla fall pressas ned.

Den föregående talaren har anfört vissa uppgifter om jutevarans pris och framhållit tullens relation därtill. Jag betviflar visst icke, att dessa uppgifter äro i visst hänseende fullkomligt riktiga — dock vågar jag bestrida hans påstående, att det pris, som återfinnes i kommerskollegii berättelse, skulle inkludera äfven tullen, ty detta är icke förhållandet — men jag tror ej, att detta slags uppgifter få tillerkännas alltför stor allmängiltighet. Ty de pris, man med hänsyn till tullsatsen har att fästa sig vid, äro medelprisen, och man kan naturligtvis, allteftersom man väljer en bättre eller sämre kvalitet af varan, komma öfver eller under detta medelpris.

När nu gällande tullsats å juteväfnad år 1888 åsattes, anförde bevillningsutskottet, att varans pris i medeltal vore en krona för kilogram. Säkert har priset sedan dess gått ned väsentligt. Att medelpriset emellertid kan hafva gått ned under 55 öre, vågar jag betvifla. Men äfven om så vore förhållandet, synes det icke gifva konsumenterna anledning till att klaga, och har priset gått ned från en krona till mindre än 50 öre, som den ärade talaren trodde, så visar detta säkerligen, att tullsatsen ej varit tillräckligt effektiv.

En förhöjning af denna tullsats från 10 till 13 öre torde sannerligen icke sakna fog. Det kan väl snarare ifrågasättas, om den föreslagna förhöjningen verkligen är så stor, att den kan bli till något synnerligt gagn. Men i detta hänseende har man naturligtvis icke något annat att lita till än erfarenheten, som ligger i framtiden, och hvars utslag man får afvakta. Det vore väl också egendomligt, om icke här i landet en så moderat tullförhöjning som denna skulle kunna utan fara vidtagas, då man ser, att t. ex. i den nya tyska tulltaxan åsatts tull från 12 till 36 pfennig för kilogram å de slag af juteväfnad, hvarom nu är fråga.

I öfrigt ber jag få fästa uppmärksamheten på, att man icke bör bagatellisera denna fråga, ty det är en ganska viktig industri det här gäller. En enda af de svenska jutefabrikerna lär sysselsätta icke mindre än ett tusental arbetare och utbetala i aflöningar bortåt $\frac{1}{2}$ million kronor om året. Det är sålunda ett afsevärdt nationalekonomiskt intresse, att juteindustrien verkligen fortfarande kan existera inom vårt land.

Jag tillåter mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Almgren: Blott några ord för att bemöta den senare delen af hvad den siste talaren yttrade. Han anförde ånyo, hvad som så många gånger förut blifvit sagdt, nämligen att om den föreslagna tullförhöjningen icke skulle beviljas, så vore det fara för att denna industri skulle nedläggas. Jag ber i det afseendet få påminna om något, som hände år 1903. Då uttalades alldeles samma farhåga i fråga om gummiindustrien, om den icke skulle få det då begärda tullskyddet. Men hvad utvisar nu den officiella berättelsen? Jo, fastän sådant tullskydd ej beviljades, hade tillverkningen stigit från 4 millioners värde under år 1902 till 6 millioners värde år 1903. Gummiindustrien tror jag också egentligen icke numera har att beklaga sig öfver några dåliga konjunkturer. Detta visar således, att nämnda af den siste talaren anförda skäl egentligen icke inverkar på frågan. Men däremot skulle jag, om jag vore juteväfsfabrikant, taga hänsyn till det hot, som jag hört framkomma från kvarnägarna, nämligen att, om nu denna tull höjdes, såsom jutefabrikerna önskade, kvarnägarna komme att anlägga en fabrik för egen räkning, och det

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.
(Forts.)*

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.*
(Forts.)

tror jag vore en för jutfabrikerna oväntad och för dem olycklig utgång på denna tullfråga.

Herr Almström: Jag skall icke besvara herr Almgren med många ord, då herr Hammarström redan i sak har vederlagt honom, men jag vill opponera mig mot herr Almgrens yttrande, nämligen att vi upprifva tullstriderna genom att upptaga ett eller annat förslag om tullförhöjning. Nej, det anser jag icke vara att upprifva tullstriderna. Det är alldeles naturligt, att under förändrade förhållanden komma förändrade tullsatser att behövas, och tillverkningskostnaderna här i landet och förhållandena i de större utländska industriländerna hafva mellan år 1892 och år 1905 så mycket förändrats, att i fråga om åtskilliga industrier ändring i tullsatserna ovillkorligen behövas.

Herr Almgren sade vidare, att det skulle vara en fara för vårt ekonomiska lif, om icke dessa, som han yttrade sig, oupphörliga förslag till förändringar blefve tillbakavisade. Jag för min del tror, att det ligger en mycket större fara, ja, en verkligt stor fara, däruti, att vi icke lyssna till berättigade framställningar, som göras från en eller annan industriidkare i fråga om ändring i tullsatserna. Jag skall be att få påminna, att enligt tillverkningsstatistiken för år 1902 af 263,000 personer, som arbetade i industriens tjänst, säkerligen $\frac{2}{3}$ vore sysselsatta i sådana industrier, som icke kunna existera utan tullskydd. Jag skall be herr Almgren att betänka, huru det skulle komma att ställa sig, om genom den ökade konkurrensen med utlandet — att en sådan föreligger, kan herr Almgren icke bestrida — fabriksidkarne blefve nödsakade att nedsätta arbetslönerna eller kanske stänga fabriker. Detta är emellertid något, som man måste hafva för ögonen. Allt kan icke blifva bestående ständigt, och det tullskydd, som för 12 eller 15 år sedan ansågs vara tillräckligt, är i de flesta fall numera icke tillfyllestgörande.

Vidare skulle jag vilja anföra något angående de värden, som herr Almgren angaf på jute- och andra varor, och skall jag därvid inskränka mig till ett enda exempel. Herr Almgren sade, att juteväfnad vore, om icke lika väl skyddad som artiklar af andra material, så åtminstone tillräckligt skyddad. Jag skall härvid be att få påminna, att då en säck af jute väger omkring 600 gram och här säljes till 46 öre, kommer man, om 6 eller 7 öre häraf afgå i tull, till omkring 39 öre, och på dessa 39 öre är det nu endast 6 öre, d. v. s. icke 18 procent i tullskydd. Hvad åter beträffar en säck, som består af blandad jute- och linneväf, väger den 1 kg., dess pris är 85 öre och tullsatsen 25 öre. Drager man 25 öre från 85 öre, återstå 60 öre, och på dessa 60 öre finnes 25 öres, det vill säga omkring 40 % tullskydd. Det är allt en väsentligt stor skillnad.

Herr Almgren yttrade vidare, att den obetydliga importen

tyder på, att tillverkningen bör kunna bära sig. Ja, att det icke importeras mera till vårt land, beror enligt de uppgifter, jag fått och hvilka jag icke har anledning att betvifva, på att jutefabrikanterna för att förhindra ytterligare import och uppehålla sin tillverkning måst nedsätta sina priser, så att de kunna stå sig i konkurrensen med utlandet och nedsätta dem till den grad, att deras rörelse lämnar ringa eller ingen behållning. I juteindustrien har dock i kapital nedlagts 8 millioner kronor och 2,500 arbetare sysselsätts i den. Jag undrar, huru herr Almgren skulle känna sig, om man genom att vägra bifall till en så lindrig och rättvis förhöjning som denna skulle föranleda, att juteindustrien ginge under.

Hotet, att kvarnägarna skulle anlägga egen fabrik, vill jag icke fästa mycket afseende vid. Det är naturligtvis framkastadt för att lägga hinder i vägen för den motion, hvarom fråga är. Såsom af herr Hammarström redan blifvit påpekadt, åtnjuter emellertid kvarnindustrien ett sådant skydd, att den bör ha råd att dela med sig en sådan obetydlighet, som det här är fråga om. Det är för öfrigt förvånande, att herr Almgren, som varit så skarp motståndare till allt tullskydd, ej minst på det för spannmål och mjöl, finner det fördelaktigt att i en sådan strid som denna ställa sig på kvarnägarnes sida.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Almgren: Jag ber om ursäkt för, att jag ånyo tager ordet, men jag är uppkallad däraf, att min ärade vän, herr Almström, tycktes draga i tvifvelsmål riktigheten af mina uppgifter angående tullskyddets procenttal af varans värde. Jag vidhåller dessa uppgifter och tror, att i stället han gjort sig skyldig till ett misstag i sin beräkning, då han nämligen utgick från det pris, som den färdiga varan betingar i handeln inom landet, medan jag däremot vid mina procentberäkningar utgick, såsom ock bör ske, från värdet å den oförtullade varan.

En föregående ärad talare framställde den anmärkningen, att de svenska kvarnägarna visade föga fosterlandskärlek, då de vid underhandlingar om inköp hotade jutevävsfabrikanterna att taga utländsk vara, fastän den svenska varan är af lika god beskaffenhet. Ja, den förebråelsen, tror jag, litet hvar af vårt lands köpmän får utsätta sig för; ty då man skall köpa en vara, lär man väl höra efter priset på flera håll, innan man skrider till inköp; och om man då från vissa håll erbjudes väsentligt lägre pris, kan man vara nödsakad att vända sig dit, om ej öfriga leverantörer moderera sina anspråk.

Hvad angår min ärade vän herr Almströms förvåning öfver att jag fortfarande så ifrigt uppträder mot anspråk på tullförhöjning, så vill jag härmed förklara, att jag alls icke är principieell motståndare till tullar, utan tvärtom tror på behöflig-

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.
(Forts.)*

*Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.*

(Forts.)

heten i många fall af skydd för industrien; men jag är motståndare till ett *omätligt* tullskydd och motståndare till ständigt ökade anspråk på sådant skydd. Herr Almström framhöll, att det är alldeles särskilda förhållanden, som framkalla krafven på dessa partiella förhöjningar. Ja, det är just olyckan med denna ändlösa skruf, som gör, att, så fort en viss industrigren får ökad skydd, däraf framkallas liknande anspråk från andra grenar. Detta måste väl erkännas vara en olycka. Jag tror icke, att man får bagatellisera dessa stegringar, om de än, sedda hvar för sig, äro ganska obetydliga. Jag påminner mig, att, då fråga var om höjning af lädertullen, det yttrades: »hvad betyder det — bara 13 öre på ett par skor?» Nu heter det, att detta blott är några örens förhöjning på hvar säck. Ja, men lägg ihop alla dessa ören på den ena artikeln och på den andra, så blir det en ganska respektabel siffra; och erfarenheten visar också oförtydligt, att lefnadskostnaderna stegrats, icke minst för arbetarna.

Herr Almström: Jag ber blott att få rätta ett misstag af herr Almgren. Han sade, att jag vid mina beräkningar af tullprocenten på den färdiga varan icke dragit tullen ifrån varans värde. Jo, det har jag gjort. Jag uppgaf — och jag har uppgiften från en person, som på grund af sin ställning såsom ämbetsman är väl inne i dessa saker — att en säck af juteväf väger omkring* 600 gram och betingar i pris här 46 öre, men, om jag tager ifrån tullen 6—7 öre, har ett nettovärde af c:a 39 öre; och det var från det priset jag utgick vid beräkningen af tullsatsens förhållande till varuvärdet. Likaså sade jag, att en säck af blandad jute- och lärftsväfnad, med en vikt af en kilo, betingade i pris, inberäknadt tull, 85 öre, men utan tull 60 öre, på hvilket pris tullen utgjorde c:a 40 procent.

Det är detta herr Almgrens misstag jag velat rätta.

Herr Almgren sade vidare, att man oupphörligt ser, hurusom, så snart en industri fått ökad skydd, andra också komma med liknande anspråk. Detta är dock ej tillämpligt härvidlag. De fabrikanter, hvarom nu är fråga, skulle icke fem—sex gånger återkommit till Riksdagen med begäran om högre tullskydd och därmed utsatt sig för beskyllningar om vanskötsel af fabriker och om oförsynta anspråk, såvida icke nöden, ej afundsjuka mot andra yrkesidkare, tvång dem till detta steg.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna moment hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b) och c).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 25 och 28 nästlidne februari bordlagda betänkande n:o 12, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förändrade bestämmelser i fråga om denaturering af bränvin, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 25 och 28 sistlidne månad bordlagda utlåtande n:o 21, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa strafflagens bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende samt till lag om ändrad lydelse af 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten, dels ock en med föranledande af berörda proposition afgifven motion.

Om ändring i gällande bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle företagas punktvis till afgörande och att utskottets i punkten a) framlagda förslag skulle paragrafvis föredragas med ingressen och rubriken sist samt därefter utskottets i punkten gjorda hemställan, äfvensom att af lagförslaget text icke skulle uppläsas andra delar än de, beträffande hvilka uppläsning begärdes.

Utskottets förslag till lag om ändring i vissa strafflagens bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Herr Wieselgren: Det är icke min mening att opponera mig mot det slut, hvartill utskottet kommit, men jag har icke kunnat utan all gensaga låta en punkt af motiveringen gå in i Riksdagens skrifvelse. På 14:e sidan säger nämligen lagutskottet: »Det sätt, hvarpå i sak det kungl. förslaget tillgodoser de önskemål, Riksdagen i dess skrifvelse af den 13 maj 1896 uttryckt, synes utskottet fullt tillfredsställande.» Det är detta uttryck: »fullt tillfredsställande», som jag ansett mig böra motsäga. Det är icke fullt tillfredsställande. Jag är alldeles viss på att, då utskottet nedskref dessa ord, det icke tog i betraktande de per-

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
angående
förlust af
medborgerligt
förtroende.*

(Forts.)

soner, hvilka förslaget hufvudsakligen rör, nämligen sådana, som träffas af straffpåföljden: förlust af medborgerligt förtroende. För dem åtminstone kan väl ingen människa tro, att förslaget är fullt tillfredsställande. Men äfven många andra skola säkerligen icke vilja gå in på utskottets uttalande. Jag tänker på de fångvårdsmän och de människovänner i öfrigt, som hafva sig ålagdt det tunga värfvet att söka hjälpa de personer, som efter frigifning från fängelset hafva att bära trycket af det vanfrenjdsstraff, som följer på brottet. De många och långvariga klagomål, som från dessa håll riktats mot vanfrenjdspåföljden i vår strafflag, skola ej tystna, sedan det nu föredragna lagförslaget blifvit lag. Men de skola minskas. Det är ju nämligen så, att förslaget utgör ett ganska afsevärdt steg i rätt riktning; och då Kungl. Maj:t ej velat gå in på den väg, som dock i andra länder befunnits ganska möjlig att följa, den nämligen att låta det individuella brottet, men icke brottstypen betinga straffpåföljden och att låta domaren i hvarje fall pröfva, om det individuella brottet bör drabbas af vanfrenjdspåföljden eller icke, så har man ingen annan väg att gå än den nu föreslagna. Då det ju ovillkorligen bör komma att gå så, att farhågorna för den andra, efter min åsikt ändamålsenligare vägen skola minskas med hvarje nytt steg, som tages å den nu valda, kan jag mycket väl gå in på utskottets förslag, ehuru jag, som sagdt, icke vill medgifva, att det är »fullt tillfredsställande».

Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning förklarades utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkten b).

Utskottets hemställan bifölls.

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 24 och 25 nästlidne månad bordlagda utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion angående bättre tillgodoseende af personlighetsprincipen vid prästval m. m.

Lagutskottet hade till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herr *K. H. G. von Schéele* väckt motion, n:o 132, hvari föreslagits, »det Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t i underdånighet anhänga om utarbetande af sådana bestämmelser för rösträtt vid prästval, att, med skäligt bibehållande af förmögenhetsförhållanden inflytande, personlighetsprincipen måtte blifva

bättre tillgodosedd, än för närvarande är fallet, och särskildt afseende fästas därpå, att grunderna för bolagens rösträtt i angifna riktning förändras, samt att Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag i öfverensstämmelse härmed.»

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.
(Forts.)*

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet funnos fogade reservationer af herrar *Gustaf Andersson, Hedenstierna, greve Lewenhaupt, Ridderbjelke, Dieden* och *E. Lorentz Petersson*, hvilka hemställt, att Riksdagen måtte utan att godkänna motiveringen bifalla utskottets hemställan,

samt af herr *Uppström*, som ansett sig böra inom utskottet yttra sig för bifall till den af utskottet nu behandlade motionen.

Herr Petersson, Lorentz: Herr vice talman, mine herrar! Det låter ju vackert det där talet om personlighetsprincipen, och särskildt tyckes det ju naturligt, att denna princip vinner fullt erkännande i fråga om prästval; men om man närmare ger akt på de faktiska förhållandena, måste man bli ganska betänksam. Vår kyrka äger — och därutinnan är den ganska olik de mindre, separatistiska och sekteriska samfunden, något, som ju sammanhänger med hennes egendomliga uppgift — vår kyrka äger många, många medlemmar, som icke alls fråga efter henne, icke hysa det ringaste intresse för eller alls deltaga i församlingslivet, som aldrig sätta sin fot i kyrkan, utom kanske — vid prästval. Och om man exempelvis såsom valförrättare får vara med om en hel del prästval — icke medför man därifrån det intrycket, att öfvervägande antalet af dem, som gå till valbordet, äro några personligheter, som egentligen veta, hvarom fråga är, och själfständigt följa sin öfvertygelse — utan alldeles tvärtom. Det tyckes således icke finnas så synnerligt stort skäl att förändra den bestående ordningen, i synnerhet som vi lefva i en tid, hvilken icke ger mycket erkännande åt personligheten — den är snarare föreningsväsendets och föreningsstämningens tid. För öfrigt ha ju prästvalen i långa tider haft mindre godt rykte, och det är ju icke underligt, att det finns många, som önska, att dessa val alldeles afskaffas. Och nog kan prästernas befordran ske utan val, såsom förhållandet är i våra grannländer. Ja, kanske kunde deras befordran ske på ett rättvisare och mera betryggande sätt, om de tillsattes i samma ordning som flertalet andra tjänstemän.

Nu vill jag visst icke förneka, att motionären varit mycket moderat i sitt yrkande, och för min del skulle jag ej ha något egentligt att invända mot detta yrkande, åtminstone i dess senare del. Men då detsamma icke vann mycken genklang inom utskottet, syntes det icke vara mycket skäl att hålla därpå. Hvad

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*
(Forts.)

som däremot torde vara af vikt är att icke gå med på utskottets motivering, ty därigenom skulle gifvas stöd åt kommande, mera vidtgående yrkanden. Det är därför, herr vice talman, som jag ber att få yrka bifall till det af mig och mina medreservanter framställda förslaget, att kammaren må bifalla utskottets hemställan, dock utan att godkänna dess motivering.

Herr Uppström: Vid 1904 års riksdag väcktes af en ledamot i Andra Kammaren ett förslag, som gick ut därpå, att en hvar vid prästval röstberättigad person skulle hafva en röst. Inom utskottet anslöt jag mig till denna uppfattning, som ock vann bifall af utskottet, men icke af denna kammare. Kammaren afslog nämligen utskottets hemställan i den frågan. Någon därmed liknande motion har icke nu framkommit. Jag kan därför icke ansluta mig till någon sådan, men ansett lämpligt att förorda bifall till en af en annan ledamot i Andra Kammaren väckt motion i samma ämne. Motionen är betydligt moderatere än den förra, men den går i samma riktning. Jag har ansett mitt tillvägagångssätt vara riktigare än att göra som de ledamöter i utskottet, som föreskrifvit, huru utskottets motivering skall vara affattad. Jag har ansett det vara bättre att söka vinna åtminstone något, då man icke kan vinna allt.

Prästens ställning hos oss liksom i flera andra länder är dubbel. Dels är han offentlig tjänsteman, dels är han religionslärare och vårdare af församlingsbarnens religiösa intressen. Sättet för hans tillsättande är ock olika, möjligen beroende därpå, att den ena eller den andra synpunkten varit den förhärskande. I åtminstone ett par af våra grannländer utnämnes han i på det hela samma ordning som andra tjänstemän; huru förhållandet i vårt land är, behöfver jag ej omtala.

Att detta förhållande icke kan anses vara tillfredsställande, därpå har motionären enligt min uppfattning gifvit ett ytterst eklatant bevis. Vid ett prästval nämligen, som för kort tid sedan ägde rum i en församling i den ort, som jag representerar, besegrade sju röstägare sextiotre. Att prästen i sin tjänstutöfning icke kan få så mycket att göra med de sju som med de sextiotre förefaller mig uppenbart. Jag vill icke fästa mig vid, att enligt motionärens uppgift de af de sju röstande afgifna rösterna skulle vara så kallade bolagsröster; ty i norra Sverige hafva bolagen gjort alldeles för mycket för landets framförande till kultur för att de i tid och otid skola sättas på de anklagades bänk. Men de 7 höga röstetalen kunna lika väl hafva afgifvits af enskilda personer. Att åtskilligt kan invändas till försvar för det nuvarande förhållandet är ju klart. Man torde möjligen säga, att de, som skatta mest, också skola äga rättighet att på prästval utöfva ett afgörande inflytande. Häremot skulle jag vilja erinra, att aflöningen till prästen utgår som en skatt, vare

sig den erlägges direkt till löntagaren eller den lämnas till det allmänna, som sedan utbetalar lönen till den, som äger rätt att få den. Utlagans egenskap såsom sådan blir icke förändrad af det ena eller andra sättet.

Vidare skulle det kunna sägas, att de, som äga de höga röstetalen, äga ansvar icke blott för sig och sina familjer, utan äfven för ett större eller mindre antal underhafvande. Jag kan väl förstå, att man kan hysa en sådan uppfattning, men jag tillåter mig erinra, att utom det, att, hvad bolagen beträffar, bolagsmännen vanligen äro bosatta på vidt spridda orter och således icke kunna i allmänhet hafva något särskildt intresse af prästvalet i en ofta aflägsset belägen ort, där rösträtten af bolaget skall utöfvas, hvadan det skälet ej lämpar sig till försvar för deras rösträtt, detsamma ej heller i öfrigt bör tillerkännas egentlig betydelse, enär i religiösa ting mera än i andra det ytterst är så, att enhvar får svara för sig själf. Jag har redan förut poängterat min ställning i frågan i dess helhet. Jag kommer nu att yrka bifall till motionärens förslag, men ett bifall innebär icke, att den, som nu röstar för motionen, sedermera skall anse sig förpliktad att följa den riktning, som jag anser, att utvecklingen bör gå i.

Motionärens ställning inom svenska kyrkan är ju den bästa garanti för, att med motionen icke afses något för kyrkan eller religionen skadligt eller i öfrigt mindre lämpligt. Motionären slutar sålunda:

»Jag tillåter mig därför vördsamt hemställa, det Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla om utarbetande af sådana bestämmelser för rösträtt vid prästval, att, med skäligt bibehållande af förmögenhetsförhållandenas inflytande, personlighetsprincipen måtte blifva bättre tillgodosedd, än för närvarande är fallet, och särskildt afseende fästas därpå, att grunderna för bolagens rösträtt i angifna riktning förändras, samt att Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag i öfverensstämmelse härmed.»

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr von Möller: Då jag hyser en uppfattning, som går stick i stäf mot de sex reservanternas, ber jag att få yttra några ord.

De börja med orden: »Huru berättigadt och för känslan tilltalande det än i och för sig vore, att personlighetsprincipen komme till full rätt, särskildt vid val af den tjänsteman, hvilkens viktigaste åliggande är att utan anseende till personen inom församlingen besörja själavården och förkunna religionens höga sanningar», men efter denna ingress fortsätta de: »synes dock hvarken den närvarande tidens allmänna riktning eller de fak-

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*

(Forts.)

*Ifrågasatta
ätgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.
(Forts.)*

tiska förhållandena vid prästval tala för ett frångående af bestående ordning» etc. Detta hindrar dock icke reservanterna att, såsom en morgontidning i dag mycket riktigt anmärkt, strax därefter själfva frångå den bestående ordningen och ifrågasätta införande af bestämmelser i den riktning, att prästvalen skulle afskaffas och prästerna tillsättas som flertalet andra tjänstemän. Denna tanke har »börjat vinna insteg», säga de. Tillåt mig fråga, mina herrar, hos hvem har den tanken vunnit insteg. Är det hos församlingarna, hos dem, som hittills ha deltagit i dessa val, hos den stora allmänheten? Jag vågar betvifla det; men jag skulle kunna upplysa, hvar den tanken vunnit insteg — det är just hos topparna af kyrkan. Jag erinrar om den konklav, som hölls för några år sedan; om jag ej är illa underrättad, talades det där om, att icke någon prästman borde erhålla förord, för så vidt han icke innehade minst tio tjänstår. Då man ej ville nöja sig med de af kyrkolagen bestämda 30 lefnadsåren, gick man sin egen väg vid sidan af lagen och ville ytterligare som villkor för befordran uppställa som minimum 10 tjänsteår. För min del tycker jag, att höga vederbörande fortfarande borde respektera de bestämmelser, som härvidlag innehållas i kyrkolagen, och församlingarna få behålla sin valrätt utan godtyckliga inskränkningar. Medan jag är inne på det kapitlet, vill jag betona, att jag gärna instämmer med den näst föregående talar, då han sade, att prästvalen kommit i dåligt rykte. Ja, det ha de gjort, men af hvilken anledning? Jo, först skall församlingen ha besvär att välja och invagga sig i förhoppningar att få sin önskan igenom, men ofta visar vederbörande blankt förakt för denna, och man tillsätter en präst, som församlingen icke känner och icke vill ha. Af denna grund hafva, det medgifver jag, prästvalen kommit i dåligt rykte. Då reservanterna tala om, att man skall taga hänsyn till tidens allmänna riktning, skulle jag vilja råda dem att själfva göra detta. Hvad de föreslå är precis detsamma som en bekant polismästares ryktbara mening, nämligen att *avancera baklänges*. Jag hoppas emellertid, att reservanternas fundering icke skall komma utöfver de fromma önskingarnas område och att församlingarna fortfarande måtte, såsom de af ålder varit vana, få bibehållas vid sin rätt att välja präster, fast deras val tyvärr ej alltid respekteras så, som jag skulle önska. Märkvärdigt vore det väl ock att taga ifrån dem denna rätt — helst under åberopande af tidens allmänna riktning. — Är det för öfrigt någon enda af reservanterna, som tror, att, äfven om ett dylikt förslag ginge igenom i denna kammare, det skulle bifallas af Andra Kammaren? Församlingarna synas mig åtminstone hafva rätt att blifva hörda om hvem de vilja ha till själsörjare.

Då den ärade reservanten talade om de många, som aldrig gå i kyrkan och således ej skulle ha något intresse af valet, ber

jag honom ej förbise, att prästen i allt fall har en ofantlig mängd andra saker att bestyra, och att äfven den, som icke har lust att åhöra en dålig predikan, möjligen kan önska få honom till församlingen af andra skäl, såsom att han är en duglig expeditionskarl, en god människa eller har egenskaper, på hvilka man sätter särskildt värde.

Församlingarna böra, jag upprepar det, bibehållas vid rätten att välja präst. Icke äro de väl sådana får — jag ber om ursäkt — att de blott skola vara till för att klippas, men ej tillerkännas kompetens eller rätt att välja sin herde. De äro skyldiga att aflöna prästen; och på grund häraf, äfvensom på grund af den ställning, prästen till dem intager, vill jag för min del uppställa den fordran, att icke blott de få fortfarande välja sina präster, utan äfven deras val respekteras mer, än hittills ofta nog varit fallet. Hvad reservanterna talat om, hoppas och tror jag däremot vara något, som helst bör förvisas till de *fromma önskningsarnas* förlofvade land.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjöcrona: Det är ju visserligen så, att om kammaren bifaller ett betänkande, så har kammaren egentligen icke beslutit något annat än hvad som står i klämman, men det kan väl ändå icke förnekas, att, om detta bifall sker utan något slags gensaga mot motiveringen, kammaren också anses hafva godkänt själfva motiveringen. Ännu mera blir detta förhållandet, om kammaren med afslag, såsom här yrkats, på en motivering godkänner en annan. För min del kan jag icke vara med om motiveringen vare sig i utskottsbetänkandet eller i den af herrar Gustaf Andersson, Hedenstierna med flera afgifna, vid betänkandet fogade reservationen.

Hvad utskottets motivering angår, så lider den först och främst af en inkonsekvens. På sidan 4 uttalar nämligen utskottet som sin åsikt, att enhvar *röstberättigad* skulle hafva lika inflytande på val af den tjänsteman, som här är fråga om. Däraf skulle man ju kunna draga den slutsatsen, att utskottet anser, att endast de, som äro röstberättigade vid kyrkostämman, böra få deltaga i prästval, och det med en röst hvar. Längre ned på samma sida uttalar sig emellertid utskottet för »fullständigt afskaffande af skattegrunden och personlighetsprincipens oinskränkta tillämpning». Detta kan väl icke tolkas på annat sätt, än att hvarje till myndig ålder kommen man eller kvinna skulle hafva hvar och en sin röst. Hvilketdera än utskottet skulle hafva menat, och i synnerhet i sista fallet, kan jag icke dela utskottets åsikt. Jag är alldeles icke någon vän af fyrktalsväldet vid en förrättning som denna, men jag anser dock, att man bör tillerkänna något inflytande åt den mogna erfarenheten och den genom bildning och kunskaper vunna förmågan att bedöma rätta

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*

(Forts.)

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.
(Forts.)*

värdet af ett aflagdt prof. Det vet ju hvar och en, att den, som profpredikar, kan mången gång vinna sina åhörare stora bifall genom en på dem anslående predikan, som han kanske själf icke helt och hållet författat, och genom ett vackert mässprof. Det behöfves nog att taga hänsyn äfven till andra förhållanden. Det behöfves en mogen erfarenhet och förmåga att bedöma prästens kapacitet äfven i andra afseenden än som profvare för att nå ett godt resultat med valet. Funnes det något annat sätt att få fram detta än genom att tillerkänna skatteplikten något afseende, skulle jag gärna vara med därom. Då man emellertid ännu icke kunnat finna upp något sätt att pröfva väljarnas olika valör i detta afseende, så är det väl så godt att stå kvar vid det gamla och pröfvade.

Jag anser dock, att, trots de stora jämkningar i afseende på fyrktalsberäkningen, som redan äro gjorda, den tål vid ytterligare jämkningar. Jag har själf nyss deltagit i prästval i den församling, jag tillhör, och jag kan icke neka till, att det gjorde på mig ett sorgligt intryck, att flertalet af dem, som hade en å två röster, aktningstvårda medborgare, undanhöllo sig från att deltaga i det slutliga valet, många af dem antagligen af det skäl, att de menade sig icke kunna utöfva något inflytande på detta val.

Å andra sidan kan jag dock icke biträda herrar reservanters förslag särskildt med hänsyn till att de uttalat sig för ett fullständigt afskaffande af prästval. Det tror jag, att vi böra akta oss för.

Motionären har till stöd för sin motion åberopat hvad kyrkolagsutskottet vid sista kyrkomötet enhälligt anförde i sitt betänkande. Som jag var ledamot af detta utskott, måste jag gifvetvis ganska mycket ansluta mig till motionärens förslag. Det lider emellertid af en viss obestämdhet, och man skulle ju äfven med skäl kunna säga, att frågan om rösträtt vid prästval i viss mån sammanhänger med frågan om prästernas aflöning, och denna fråga om regleringen af prästernas löner står ju på dagordningen. Det kan icke förnekas, att dessa frågor sammanhänga ganska nära med hvarandra. Om därför utskottet som skäl för sitt afstyrkande åberopat, att motionen lider af en viss obestämdhet, att frågan om prästernas lönereglering står på dagordningen och att utskottet därför icke vill för närvarande tillstyrka någon åtgärds vidtagande, skulle jag gärna gått med därpå.

Jag vill emellertid icke nu framställa något nytt yrkande till de tre yrkanden, som redan framkommit, men skulle jag tvingas att rösta för något af förslagen, måste jag biträda herr Uppströms yrkande om bifall till motionen.

Herr Billing: Motionären stöder sin framställning, såsom nyss nämndes, på ett uttalande af sista kyrkomötets kyrkolags

utskott. Då jag var med om att formulera det uttalandet, så framgår däraf, att jag icke har något att invända mot den tanke, som uppbär motionen. Då jag i alla fall icke nu skall yrka bifall till denna, beror det på tre skäl. Det första är, att jag har en alldeles afgjord motvilja mot att rösta för skrivelser till Kungl. Maj:t, om icke med bestämdhet kan sägas hvad man önskar. Det andra skälet är, att motionen är alldeles för obestämd och blott uttalar ett allmänt resonemang. Det tredje skälet är, att jag icke anser, att det betänkande, som här föreligger, talar för framgång utaf en sådan skriftelse. Det är ju tydligt, att Riksdagens ledamöter i detta ärende hafva så olika meningar, att det icke är någon utsikt för att ett på basis af en sådan skriftelse utarbetadt förslag skulle vinna Riksdagens bifall.

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästäval.
(Forts.)*

Utskottet har i sin motivering uttalat, att det anser, att prästval borde fullständigt frigöras från fyrktalslängden och att personlighetsprincipen skulle göras uteslutande gällande. När utskottet så skrifer, så hade det varit önskvärdt och man hade kunnat vänta, att utskottet något närmare redogjort för hvad det menar med personlighetsprincipen, ty detta är alldeles icke någon klar sak. Jag vill fråga utskottet: när anser utskottet, att en församlingsmedlem blir en personlighet eller i hvilka sociala förhållanden skall en människa stå för att vara en personlighet? Visserligen gör utskottet en antydning genom att erinra om prästvalsbestämmelserna för Göteborg. Är det *den* tillämpningen af personlighetsprincipen, som utskottet vill förorda, ja, då tyckas de senaste vittnesbörderna om huru det tager sig ut med agitationen vid tillämpningen af den valprincipen icke verka uppmuntrande.

Det vore en mycket hälsosam sak, om man i fråga om praktiska ting kunde göra sig fri från abstrakta termers makt öfver tanken och i stället ville behandla sådana frågor praktiskt, det vill säga stödde sig icke blott på allmänna, oklara och vidt sväfvande resonemang, utan på hvad erfarenheten vittnar om. »Personlighetsprincipen» skulle nu vara en sådan allmän grundlag, som utan vidare restriktioner skulle tillämpas på prästval. Jag frågar: afser prästvalet att gifva häfd åt personlighetsprincipen? Ser man saken praktiskt, så afser väl prästvalet att åt församlingen söka bereda så god andlig vård som möjligt är. Därför borde väl bestämmelserna om prästval, så vidt görligt är, bestämmas med hänsyn till att dessa prästval må gå så väl till som möjligt och att församlingen må få sina andliga och religiösa intressen på bästa sätt värdade. Om nu detta är tämligen odisputabelt och om man vill göra den så kallade personlighetsprincipen till den allmänt bestämmande valgrunden, så skulle väl bemödandena gå ut på att söka åstadkomma sådana bestämmelser rörande personlighetsprincipens tillämpning, som snarast

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.
(Forts.)*

skulle leda till det resultatet. Då skulle väl frågas: hvilka äro de personer, som snarast kunna anses rösta så, att det önskade målet uppnås? Det ligger närmast till hands att till svar på frågan, hvilka personer är det, som böra rösta vid prästval, svara, att det är sådana, som visat sig hafva något intresse eller insikt i de ting, hvarom fråga är. Således vore principiellt riktigast att uppställa vissa positiva kraf på dessa väljare. Det vore det principiellt riktigaste, men det kan man ju nu icke påtänka hos oss. Därnäst vore det praktiskt riktigaste, att man toge sin tillflykt till diskvalifikationer och från rösträtt uteslöte dem, som på ett eller annat sätt visat sig alldeles tydligt sakna förutsättningar för att på ett hälsosamt sätt deltaga i ett prästval, i synnerhet sådana, som visat sig vara alldeles afgjordt fientliga mot det syftemål, för hvilket prästerna tillsättas, sådana som t. ex. alldeles uppenbart röjde ateistiska åsikter och sträfvade att undergräfvade det arbete, som prästerna hafva att utföra. Då vore man enligt min uppfattning inne på en sund tillämpning af den så kallade personlighetsprincipen. Men då skulle verkligen icke det af lagutskottet i dess motivering förordade sättet vara antagligt.

Det som ligger till grund för lagutskottets motivering är väl kanske allra närmast tanken att söka gifva lika rösträtt åt alla röstberättigade, så att t. ex. den, som är husbonde kanske för flera hundra personer, skulle icke hafva mera än en röst och således vara lika ställd med en af sina tjänare. Jag frågar herrarne, om en sådan lag verkligen skulle uppbäras af vårt folks rättsmedvetande. Skulle vårt folk verkligen tycka, att det vore rättvist och riktigt, att husbonden, som har eller åtminstone bör hafva omsorg om en stor skara underordnade, icke skulle hafva mer än en röst eller lika mycket som sin dräng. Jag tror icke, att vårt folk skulle anse det vara riktigt. Jag tror därför, att man med en sådan anordning som den förordade skulle gå mycket långt i förväg framför vårt folks rättsmedvetandes utveckling.

Bakom lagutskottets motivering — det har alldeles uttryckligt uttalats af den, som hittills försvarat det, nämligen representanten på hallandsbanken — ligger den tanken, att det skulle i allmänhet vara hälsosamt och riktigt, att den, som fått de flesta rösterna, i alla händelser borde utnännas. Talaren på hallandsbanken uttryckte det till och med så, att det skulle röja ett förakt för församlingens uttalande, om icke den, som fått de flesta rösterna, i alla händelser också blefve af vederbörande utnämnd. Ja, så resonerar man, när man teoretiserar eller när man har särskild lust att kritisera. Men vi känna alla till, huru det ofta går till vid röstning. Mina herrar, vi skola icke säga, att prästval hafva sämre rykte än andra val, utan de hafva precis samma goda och samma dåliga rykte, och här finnes

ingen, som icke har en mångsidig erfarenhet af att vid val göra sig gällande ofta, för att icke säga oftast, allahanda motiv, som man önskade skulle vara borta. Man skall vara mycket, mycket oerfaren, om man icke vet, att sådant händer, icke sällan, vid prästval.

Och vidare: är det så sagdt — jag säger icke, att församlingen får den *bästa* prästen, om hon får den som fått de flesta rösterna, ty det är ingen som tror det, utan jag ställer anspråken mycket lägre — är det sagdt, att församlingen blir *mera belåten* med den präst, som den har gifvit pluralitet vid valet än med en annan? Nej, mina herrar, jag tror mig hafva ganska lång och mångsidig erfarenhet i detta hänseende, och jag kan försäkra herrarna, att missbelåtenhet med prästerna har lika ofta framkommit, då dessa präster varit valda af församlingens pluralitet som där de icke detta varit. Och jag skulle våga påstå, att det till och med oftare händer, att det blir missbelåtenhet med dem, som blifvit tillsatta genom pluraliteten, och alldeles säkert är, att en sådan missbelåtenhet inträder, där denna pluralitets röster tillkommit litet på sidovägar efter agitation från det ena eller andra hållet. Där kommer missbelåtenheten mycket snart fram. Den kommer fram, så snart prästen icke lyder såsom en lydig tjänare de mäktiga herrar, som ledt pluralitetsvalet och som anse sig hafva revers på prästens tacksamhet både i ur och skur. Nej, mina herrar, om församlingen blir belåten med sin präst, beror det icke på, om han kommit dit på grund af pluralitet eller icke, utan det beror på prästens person. Är han en from, allvarlig, duglig präst, vinner han snart en ställning inom församlingen, om icke första året, så innan lång tid förgått; och är han icke en sådan person — har han också varit enhälligt kallad — så är det snart slut med hans auktoritet och hans inflytande.

Frågar man mig nu: vill du icke, att församlingens röster skola hafva stort inflytande på prästens tillsättande — herrarna veta, att vid konsistoriella pastorat är röstningen afgörande, men icke vid regala — så svarar jag: jo, det vill jag. Jag har nu i 21 år såsom biskop haft att afgifva förord vid tillsättande af regala pastorat, och fastän, såsom herrarna veta, jag är ökänd för den mest konservativa och byråkratiska uppfattning, kan jag tala om för herrarna, att det är så godt som i alla fall, som jag har förordat den, som fått de flesta rösterna. Det kan vara ett drastiskt exempel på hvilken makt församlingens röster hafva på den, som efter valet har att handlägga ärendet. När de hafva en sådan makt på en sådan som mig, hafva de väl icke mindre makt öfver andra. Och då nu talaren på ballandsbänken, antagligen blott för att få säga en spetsighet, utkastat några ord som skulle röja, att högsta vederbörande skulle hafva visat, såsom han sade, »förakt för församlingars uttalanden», så begagnar

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*

(Forts.)

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.
(Forts.)*

jag tillfället här att försäkra, att, under den tid jag har följt dessa saker — och jag har följt dem på närmare håll än kanske någon annan — hafva vederbörande ecklesiastikministrar absolut icke gjort sig förtjänta af förebräelser för att de icke aktat på församlingens röster. Skall man rättvisligen göra dem några förebräelser — hvilket jag för min del dock icke vill göra — skulle det vara i alldeles motsatt riktning, nämligen att röstetalet fått för stort inflytande. Jag vågar påstå, att valet i en församling äger en så tvingande makt, att man icke gör sig fri från dess inflytande i andra fall, än där man är tvungen, det vill säga i de fall, där man uttryckligen och bestämdt vet, att röstpluraliteten kommit till på vägar, som böra klandras och mötas, eller där uppenbarligen rösterna tillfallit en person, som icke i någon mån varit i jämförelse med andra värd att få befordran.

Med hvad jag nu sagt har jag icke velat bestrida, utan jag upprepar hvad jag sade i början af mitt anförande, att jag anser, att en reduktion af de stora fyrktalets inflytande är önskvärd. Jag vill icke gå så långt som åtskilliga andra, som säga, att bolag icke skulle få rösta. Det är helt visst att gå för långt, och detta i all synnerhet då, såsom vi veta, så många af våra stora företag, först och främst våra stora industriella företag, men också på icke få ställen stora landtbruksföretag nu ägas och drivas af bolag. Det kan aldrig vara riktigt att utesluta dem från rösträtt; men att en reduktion särskildt af bolags rösträtt är önskvärd, det vill jag för min del konstatera. Men hvarför skall det alltid vara så, att om man icke vinglar åt vänster, så skall man nödvändigt vingla åt höger? Kan man icke tänka sig, att man låter bli att med utskottet säga: fullständigt bort med fyrktalet och i stället den så kallade personlighetsprincipen ensam? Kan man icke tänka sig en jämkning? Kan man icke tänka sig ett tilldelande af personliga röster långt utöfver hvad nu är fallet och tillika låta fyrktalet hafva sitt medbestämmande inflytande?

Man har kritiserat reservanternas motivering, och det kan jag också göra, nämligen den sista satsen i reservanternas motivering: snarare kunde sättas i fråga, om icke den tanke, som börjat vinna insteg, att prästvalen borde afskaffas och prästernas befordran ske på ett sätt, som motsvarar de flesta andra ämbetsmäns tillsättning, förtjänade att uppmärksammas. Jag vill för den ärade representanten på hallandsbanken och till hans upplysning omnämna, att denna önskan icke framkommit, såsom han sade, från topparna i kyrkan. Jag förmodar, att han med dessa »toppar» också syftade på mig, eftersom han nästan alltid har en kärleksfull blick till mig vid sina yttranden. Jag kan försäkra honom, att denna önskan och uttalanden i denna riktning aldrig kommit från de af honom så kallade topparna i kyrkan, utan från deras sida har det alltid bestämdt opponerats

mot en sådan reform som här antydzts. Denna önskan och det krafvet på reform har framkommit från prästerskapets sida, och motivet för detta har varit visst icke att man ansåg, att det vore riktigt, att prästerna blefve statstjänstemän såsom andra statstjänstemän. Nej, så mycket kyrkligt förstånd hafva våra präster, att de icke önska något sådant, utan denna önskan har kommit fram såsom ett uttryck för missmodet och missnöjet med det befordringssätt, som nu äger rum, nämligen just det, att man skall vara så beroende af röstningen — att resa och profva och bli föremål för val och få röster eller ock icke få röster. Mina herrar, undrar någon på, att det kännas obehagligt? Jag undrar, hvad herrarna skulle tycka om att själfva resa omkring och profva och utsätta sig för röstning. Jag tänker, att herrarna snart skulle bli trötta på den saken och i all synnerhet om herrarna hade oupphörlig erfarenhet af, att man må profva huru som helst, så är det i alla fall ofta i förväg bestämdt af några i församlingen, att *den* skall hafva rösterna och icke *den*. Den nämnda önskan är således ett uttryck för prästerskapets missnöje med det nuvarande, och jag kan icke annat än på det lifligaste instämna i deras missmod, men jag kan under inga villkor vara med om att draga den konsekvensen däraf, som åtskilliga dragit, nämligen att man skulle afskaffa prästvalen inom församlingarna och att prästerna skulle tillsättas af Kungl. Maj:t såsom andra tjänstemän. Jag vill icke hafva prästerna till statstjänstemän af den arten. Jag är viss om att svenska kyrkan, svenska folket skulle förlora mycket, om icke den svenska församlingen hade inflytande vid prästval, och dessutom är jag lifligt öfvertygad om, att ett sådant önskningsmål, som nu här omordats, icke har den ringaste utsikt att vinna framgång. Man bör på annat sätt försöka att gå prästerskapets berättigade klagomål och önskingar till mötes, och makten att i detta afseende råda någon bot mot missförhållandena, den ligger i Kungl. Maj:ts hand.

När jag nu skall sluta med ett yrkande, har jag redan sagt, att jag icke under närvarande förhållanden vill yrka bifall till motionen, än mindre och under inga förhållanden bifall till utskottets motivering, icke heller bifall till reservanternas motivering, utan jag måste inskränka mig till att yrka bifall till utskottets kläm med ogillande af motiveringen.

Herr Petersson, Lorentz: Gentemot en föregående talare ber jag få framhålla, att jag icke yrkat bifall till reservanternas motivering, utan endast till klämman; och torde märkas, att i denna icke användts uttrycket »med ogillande af» utan det mildare »utan att godkänna» utskottets motivering. För öfrigt må anmärkas, att tillägget i slutet af reservanternas motivering om prästvalens afskaffande tillkommit för att bilda en så vidt möjligt långt gående motsats till utskottets motivering, och det

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*

(Forts.)

använda uttrycket är som synes mycket försiktigt: »snarare kunde sättas i fråga, om icke» o. s. v.

Jag ber ännu en gång få yrka bifall till reservanternas yrkande.

Herr Trygger: För min del har jag biträdt såväl utskottets kläm som motivering, och jag skall söka bemöta de anmärkningar, som blifvit gjorda mot utskottets betänkande.

Det synes mig, som om man gjort denna fråga betydligt större än hvad den i själfva verket är. Den gäller icke någonting annat än på hvad sätt församlingen skall utöfva den valrätt, som tillkommer församlingen. Här lämnas däremot orubbade alla bestämmelser, som afse att garantera, att de mest förtjänte komma i fråga vid prästerliga befattningars tillsättande. Undersöka vi nu förhållandet t. ex. vid ett konsistorielt pastorat, är det ju domkapitlet, som uppsätter på förslag de tre mest förtjänte bland sökandena, och att få kalla fjärde profpredikant i ett konsistorielt pastorat är, såsom herrarna veta, ingalunda lätt med de nuvarande bestämmelserna. Församlingen har rätt att välja mellan de tre på förslaget uppsatta, men kallas fjärde profpredikant, öfvergår utnämningsträtten till Kungl. Maj:t, som utser en af de fyra. Nu gäller frågan: skall den rätt, församlingen har, utöfvas så, att de, som skatta för högre belopp, skola hafva större inflytande på valet, eller skulle man icke kunna gifva alla en röst hvardera? För min del har jag den uppfattningen, att man i allmänhet bör vid val gifva hvar och en af de röstande en röst, därest ej särskilda skäl kräfva, att man gifver somliga flera röster än andra. Så vidt jag kan förstå, finnes det icke något skäl härtill i detta fall. Se vi på den historiska utvecklingen, så var visserligen rösträtten vid prästval ursprungligen på landet en realrätt, som medföljde fastigheten, och vi hafva ännu i de gällande bestämmelserna en reminiscens häraf i fastighetsfyrkarnes större inflytande vid prästval. Men detta är någonting, som historiskt låter förklara sig, men som icke har något berättigande för närvarande. För min del åtminstone tror jag icke det. Jag tror icke, att kyrkans intressen, att statens intressen skulle blifva sämre tillgodosedda i konsistoriella pastorat, om församlingen efter lika röstetal för hvarje röstande valde den ene eller den andre af de på förslaget uppförda, än med de nuvarande rösträttsbestämmelserna.

En reservant har här gjort gällande, att statskyrkan omfattar så många personer, af hvilka en stor del äro likgiltiga och andra rent af fientliga mot kyrkan. Detta finner jag helt naturligt, när det gäller en statskyrka, men då han däraf synes draga den slutsatsen, att det vore farligt att låta enhvar hafva en röst vid prästval, och att det vore riktigt att af nämnda anledning bibehålla fyrktalsgrunden, kan jag icke följa honom.

Kan det icke hända, att just de, som hafva de många fyrkarne, äro kyrkans fiender eller likgiltiga för kyrkan, och att de, som sitta med få fyrkar, äro kyrkans varma vänner. Och för min del får jag säga, att visserligen har jag icke varit mycket på landet, men då jag varit där, har det förefallit mig, som om det just vore den stora massan, som besökte kyrkorna, och icke de som hafva de stora fyrktalen.

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*

(Forts.)

Jag skall icke söka bemöta herr Sjöcronas anmärkning mot utskottets motivering, enär den berodde på en missläsning — den afsåg *förra årets* lagutskott och icke det nuvarande — utan jag öfvergår till hvad min granne yttrade. Han förebrådde utskottet, att utskottet hänvisat på personlighetsprincipen, och han kräfdes af utskottet, att utskottet skulle definiera hvem det var, som var en sådan personlighet, att han borde hafva rösträtt vid prästval. Jag undrar, om den högt ärade talaren, som i dag för öfrigt varit ovanligt mild, icke vid denna anmärkning var något för sträng mot utskottet, ty utskottet sätter personlighetsprincipen i motsats mot fyrktalet, mot skatteprincipen att skattetalet vid prästval skall vara afgörande, och beaktar man detta, förstår man nog hvad utskottet menar. Men för öfrigt får jag säga, att det förefaller mig väl strängt att förebrå utskottet, att det rör sig med för generella termer, då man själf, såsom jag erinrar mig vara fallet med den ärade talaren, för något år sedan i denna kammare framlagt ett skrifvelseförslag rörande *allmän rösträtt* utan att man ansett sig behöfva skarpt pointera hvad *det* betydde. Alla torde nog med mig vara ense därom, att det för närvarande icke finnes något uttryck, om hvars betydelse meningarna äro mera delade, än just detta — *allmän rösträtt*. Vi böra vara öfverseende mot hvarandra, och jag tillåter mig påstå, att man kan till utskottets fördel åberopa, att vi föreslå icke någon skrifvelse, utan vi använda det omstridda uttrycket i motiveringen, där vi afstyrka en skrifvelse, och då kan det icke rimligtvis begäras, att vi skola precisera uttrycken på samma sätt, som fordras af ett framlagdt lagförslag.

Ja, hvad skall man nu göra? Jag tror, att det vore stridande mot denna kammares traditioner, i fall kammaren, äfven om den hyste en dylik uppfattning, med ogillande af utskottets motivering, lade dess betänkande till handlingarna. Det brukas icke så i Första Kammaren. Vi hafva icke blifvit satta i utskott för att mottaga gillande eller ogillande, och jag tror, att kammaren skulle genom ett dylikt förfarande ställa sig i en ganska egendomlig ställning till sina utskottsledamöter. Jag begär naturligtvis icke, att den, som icke gillar betänkandet, skall gilla motiveringen. Reservationen tyckes icke heller hafva vunnit några sympatier. Jag tror, att det vore riktigast och mest öfverensstämmande med kammarens vanliga sätt att handla, om kammaren enade sig om att bifalla utskottets hemställan, utan

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästräl.* att på något sätt yttra sig om motiveringen, och jag kan för min del aldrig uppfatta det så, att kammaren genom att icke ogilla eller genom underlåtenheten att förklara, att den icke gillar motiveringen, skulle hafva godkänt motiveringen såsom sin. Den diskussion, som förts här i dag, är tillräcklig för att visa, huru olika meningarna äro i fråga om motiveringen.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr von Möller: Jag begärde ordet med anledning af talarens på västmanlandsbänken insinuationer emot mig. Jag är ledsen, att jag icke kan instämma med lagutskottets ordförande, som sade, att nämnde talare i dag varit ovanligt mild; jag tyckte hans mildhet var ungefär af samma slag, som den vanligen brukar vara. Herr Billing sade, att jag kastade kärleksfulla *blickar* på honom. Jag tillåter mig fråga, om det var så synnerligen kärleksfulla *ord*, som han tillskickade mig, när han sade, att jag begärt ordet för att säga spetsigheter, att jag upptog kammarens tid blott för att tillfredsställa min harm mot honom. Det var nära nog *motsatsen* af en spetsighet.

Vidare nämnde samme talare, att »så går det, då man teoretiserar och har lust att kritisera». Jag ber att i någon mån få vända dessa ord mot honom själf. Han glömde, att han för några år sedan i en likartad fråga framhöll, att detta, som han nu så skarpt kritiserar, nämligen personlighetsprincipens tillgodoseende, redan finnes tillämpad vid kallelse af fjärde profpredikant, där man ju röstar per capita.

Han nämnde, att missbelåtenhet med den kallade snart inställde sig, när de mäktige herrar i orten, som ledt valagitationen, började märka, att han icke var ett lydigt redskap i deras händer. Mot denna insinuation om de, såsom jag hoppas, *obefintlige* »mäktige herrarne» skall jag ställa ett faktum: det missnöje, för hvilket präster blottställa sig, om de våga att sätta sig emot hvad vissa andra *mäktiga herrar* önska och bjuda. Jag kan, därest han så önskar, lämna honom utförliga upplysningar om ett fall, där höga vederbörande togo synnerligen illa upp, att en ung präst vågade mottaga en nära nog enhällig kallelse såsom fjärde profpredikant.

Det föreföll egendomligt men glädde mig ofantligt att höra herr biskopen i Lund tala så mycket om den ifver, hvarmed han i afseende på dessa förhållanden tillgodosett församlingarnes önskingar, men i alla fall, trots hans myndighet, är han ju dock blott en trettondedel af den makt, som innehafves af biskoparne i vårt land, och jag tror icke jag misstager mig i hvad jag sade om tendenserna just på de »höga topparne».

Då den ärade talaren fäste sig vid detta ord, ber jag få erinra därom, att jag, ehuru från Södra Sverige, åtminstone bjuder till att uttala vokalerna riktigt, och när jag sade ordet topparne,

gjorde jag mig verkligen icke skyldig till den missägning, den ärade talaren såsom skåning möjligen trodde vara fallet.

Jag erkänner villigt, att det är synd om många obefordrade präster, men jag säger också: det vore synd, om vi nu skulle beröfvas vår valrätt vid tillsättning af prästerliga tjänster, om man här, såsom reservanterna önska, införde andra principer. Det finnes nog, trots försök att bagatellisera dem, tendenser och starka krafter, som arbeta på att reducera församlingarnas rätt, och det är mot detta jag velat protestera.

*Ifrågasatta
åtgärder i
syfte att bättre
tillgodose
personlighets-
principen vid
prästval.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande yrkats: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) af herr *Petersson*, *Lorentz*, med hvilken herr *Billing* förenat sig, att kammaren, utan godkännande af utskottets begagnade motivering, skulle bifalla utskottets hemställan; och 3:o) af herr *Uppström*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till det under 2:o) upptagna yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren utan godkännande af lagutskottets i utlåtandet n:o 19 begagnade motivering skall bifalla utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 41.

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 24 och 25 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om ändring af 18 kap. 16 § strafflagen.

I en inom Andra Kammaren af herr *J. Nydal* väckt motion, n:o 27, hade föreslagits, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen: »Visar någon i behandling af djur uppenbar grymhet, straffas med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.»

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att Riksdagen, med anledning af förevarande motion, ville för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen: »Visar någon i behandling af djur uppenbar grymhet; straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.»

Reservation hade afgifvits af herr *Hedenstierna* och grefve *Lewenhaupt*, hvilka yrkat afslag.

Herr Nyström, Carl: Jag antager, att de flesta af herrarna hafva i minnet den mycket uttömmande, understundom något hetsiga diskussion, som för kort tid sedan förekom i Stockholm rörande vivisektionen. För min del anser jag genom dessa debatter hafva bevisats (om det icke var bevisadt långt förut), att den moderna forskningen icke kan undvara, *tyvärr* icke kan undvara detta hjälpmedel. Detta är det ena resultat, som framgick af dessa debatter, och det andra är, att de vinnningar, som ernåtts med detta hjälpmedel, äro rent af underbara — naturligtvis, i praktiskt hänseende starkast framträdande på kirurgiens område. Jag tager för gifvet, att ingen af herrarne är sinnad att bryta en sådan utveckling eller försvåra ett arbete, som kommit till sådana resultat. Men då blir frågan: hvilka garantier finnas i här föreliggande förslag, att icke någon sådan för vetenskapen och för mänskligheten i dess helhet beklagensvärd påföljd skulle komma af här föreslagna lagförändring. Jag känner ju, att det finnes i slutet af *motiveringen* ett uttryck, som lyder på följande sätt: »det ifrågasatta lagbudets tillämpning — genom orden »uppenbar grymhet» — är ställd i beroende af hvad det allmänna rättsmedvetandet kräver, samt att det enligt detta är osedligt och fördömligt att tillfoga djuren lidande, endast då *sådant sker utan ett tillfyllestgörande förnuftigt undanmål.*» Dessa väl funna ord är allt hvad som behöfves och har jag därvid ingenting att tillägga eller önska; jag har blott en fråga att ställa till lagutskottets ordförande, hvilken fråga måhända röjer, att jag icke är, såsom sig borde, hemmastadd i lagstiftningens teknik. Jag frågar endast:

skall den dömande myndigheten, vid tillämpningen af en sådan lag, i rättsskipningen följa den grundsats, som uttryckes genom dessa så förståndiga, uttömmande och riktiga ord, hvilka stå i utskottets motivering och möjligtvis komma att stå i lagtextens motivering, men *icke* i själfva lagtexten? Skall domaren ändå hafva kännedom om, fästa afseende vid och ställa sig till efterrättelse dessa ord, som icke stå i lagtexten? Och jag frågar slutligen: hvarför stå icke dessa enligt min tanke nödvändiga ord i själfva lagtexten?

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.
(Forts.)*

Grefve Lewenhaupt: Såsom herrarna finna af betänkanDET, hafva ett par af lagutskottets ledamöter, herr Hedenstierna och undertecknad, yrkat på afslag, enär »bifall möjligen skulle lägga hinder i vägen för fri vetenskaplig forskning». Föregående talare har tämligen utförligt framhållit, att den vetenskapliga forskningen numera fordrar att få göra ganska omfattande experiment med lefvande djur, och de göras på sådant sätt att, efter hvad man vet, det icke kan dragas i tvifvelsmål, att de djur, som användas vid experimenten, blifva på ganska afsevärdt sätt plågade under experimentens gång. Skulle nu ifrågavarande lag efter utskottets mening antagas, kunde det ju tänkas, att ganska stora svårigheter för all framtid skulle läggas i vägen för vetenskaplig forskning, och det vore naturligtvis i mänsklighetens intresse, särskildt för läkarevetenskapens skull, kanske icke rådligt att utsträcka förevarande lag så långt, att med straff skulle beläggas hvarje handling, hvarigenom djur blefve på något sätt miss-handlade. Vidare finnas äfven andra skäl, som tala för att vänta, innan detta afgörande steg tages i lagstiftningen. Vi veta t. ex. att djur, som jagas, tillgodogöras för matnyttigt ändamål eller som måste dödas för att deras pälsverk skall komma till nytta, äfvensom fiskar i vattnet mången gång, innan de erhållas, måste utsättas för rätt stor grymhet, och de fångstsätt, som begagnas därvidlag, kunde lätt komma under benämningen »uppenbar grymhet», hvarom det heter: »straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.» Jag tror icke, att uppfattningen för närvarande är mogen för en så pass sträng lagstiftning som den här ifrågavarande. Jag vill icke förneka, att förhållandena framdeles kunna förändras i den riktning, att den föreslagna lagändringen har fog för sig. Då nu villebrådet allt mer försvinner och påtagligen också fisket aftager, kunna vi möjligen framdeles komma till den ståndpunkten, att vi blifva mogna för en så sträng lagändring, som den förevarande, men under nu varande förhållanden tror jag icke, att den bör antagas, och yrkar således bifall till reservationen och afslag på utskottets hemställan.

Herr Trygger: Med anledning af den förste ärade tala-

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.
(Forts.)*

rens yttrande skall jag bedja få fästa hans uppmärksamhet på, att just den sak, han lade vikt vid, är uttryckt äfven i själfva lagen. Det heter nämligen där: »Visar någon i behandling af djur uppenbar grymhet; straffes med böter». Och det kan icke vara tal om att, när man använder djur till vetenskapliga ändamål, detta skulle kunna rubriceras såsom »uppenbar grymhet». Så kan ej benämnas den behandling man underkastar djur — så vidt den icke är onödig — för fyllande af ett förnuftigt ändamål, sådant som just det ifrågavarande.

I öfrigt skall jag inskränka mig till att under åberopande af utskottets motivering yrka bifall till dess hemställan. Farhågorna, att jakt och fiske skulle på något sätt inskränkas, ifall lagen antoges, äro obefogade, ty med afseende därå kommer precis samma resonemang fram, som jag nyss gjorde gällande i fråga om vivisektionen. Det kan icke hjälpas att det gagnar samhället, ifall sådan råhet kan undertryckas, som tager sig uttryck uti grymhet mot djur, det må nu vara fråga om sådana, hvilka kunna rubriceras såsom egna eller andras kreatur, eller andra djur. Det blir likväl alltid djur, som stå relativt högt, som här komma i betraktande, och jag tror att, med den klokhet den svenska domarekåren alltid visat vid tillämpning af strafflagen, man icke skall behöfva antaga annat, än att lagen kommer att verka på sätt de, som tillstyrkt den, hafva afsett.

Herr von Oelreich: Jag skall bedja att först och främst till alla delar få instämma i hvad lagutskottets ärade ordförande nyss anført. Denna fråga har förekommit i Riksdagen flera gånger och i denna kammare har man ställt sig afvisande mot ändring af omförmälda 18 kap. 16 § strafflagen, men frågan har kommit upp ånyo, och alldeles visst är, att den tarfvar en lösning. I hela vårt land har man på senare tid till all lycka ägnat mycken uppmärksamhet åt djurskyddet, och hos alla föreningar med sådant syfte har ett ofafvisligt behof att få denna lagparagraf förändrad gjort sig känt. De betänkligheter man nu uppställt mot lagutskottets förslag äro först och främst de, som vidkomma den vetenskapliga forskningen, som fordrar att på lefvande djur få vidtaga åtskilliga experiment. Men detta bör väl icke få vara ett talande skäl för afslag. Ett sådant förfarande som vivisektion kan och bör icke hänföras till hvad lagen kallar uppenbar grymhet mot djur, och jag tviflar på att någon kan så rubricera det; det är visserligen en grymhet, men en grymhet, som är nödvändig, och det är endast grymhet, som icke är behöflig, emot hvilken man vill lagstifta.

Hvad beträffar jakt och fiske, kan någon djurets behandling icke räknas såsom uppenbar grymhet förrän man, sedan man fått villebrädet eller fisken i sin hand, går grymt till väga, ty lagförslaget innehåller: »visar någon vid *behandling* af djur uppen-

bar grymhet», o. s. v. Detta ordet behandling bevisar, att jag för att kunna utöfva grymhet måste hafva djuret i mitt våld. Dessa skäl synas mig alltså icke så talande, att de böra verka afslag på lagutskottets yrkande.

För öfrigt, i afseende på detta omnämnda djurskydd, så lärer det icke kunna förnekas, att detta har en högst uppfostrande betydelse för vårt folk. Råheten, under hvilka former den än framträder, är förnedrande, och i afseende å behandling af djur förekommer ännu i vårt land så mycken råhet, att det väl tarivas lagens stöd för alla sträfvanden att motverka denna vana.

Vid sådant förhållande och med den modifikation af det ursprungliga förslaget, som i detta hänseende blifvit gjord, kan jag icke annat än till alla delar instämma med lagutskottet och ber att därför få yrka bifall till dess hemställan.

Herr Hasselrot: Säkerligen behöfver jag icke fästa Första Kammarens uppmärksamhet därpå, att det är en principiell skillnad mellan misshandel af människor och omild behandling af djur. Det ena är en rättskränkning, som under alla förhållanden bör af den borgerliga lagen straffas; det andra är ett förfarande, som omförmåles i vår nuvarande stafflag under sedlighetskapitlet och som under vissa förhållanden efter lämpligt bedömande straffas enligt den borgerliga lagen. Det lämpar sig icke att med borgerliga straff belägga alla synder eller hvarje förfarande, som kan anses mer eller mindre olämpligt eller opassande, och sålunda blir det beroende på särskild pröfning, om och när en omild åtgärd gentemot djur bör straffas. Min uppfattning är den, att lagen i detta fall gått så långt den lämpligen bör gå, då den skyddar »egnas och andras djur» mot omild behandling. Går man längre, såsom lagutskottet nu föreslagit, fruktar jag, att det kan leda till åtskilliga olägenheter, som blifva större än vinsten af den ifrågasatta lagen. Här är nu sagdt, att denna lag icke skulle kunna tillämpas på jakt och fiske; man måste, såsom den siste talaren sade, hafva dessa djur i sin hand för att kunna *behandla* dem illa. Jag vill då taga samma exempel, som vid ett föregående tillfälle anförts: om man agnar en ref, och sätter lefvande fisk på krokarne, så har man ju fisken i sin hand och behandlar den illa. Detta är ju ett grymt fisksätt: att sticka ståltråd genom ett lefvande djur för att på sådant sätt agna en krok. Man kan ju mycket väl vinna ändamålet på annat sätt, genom att använda konstgjorda fiskar m. m. dylikt. Jag fruktar äfven, att beträffande jakt mången gång förfarandet kan blifva staffbart enligt lagutskottets förslag. Antag t. ex. att man sätter ut snaror och att en fågel fastnar däri med ben eller vinge; dessa snaror vittjas icke ofta, och fågeln kan hänga däri timmar, kanske dagar, innan den dör. Så vidt jag förstår, inne-

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
skärpnng af
straff för
grymhet mot
djur.*

(Forts.)

bär detta en uppenbar grymhet. Nu är frågan den: äro vi beredda att belägga ett dylikt förfarande vid fiske och jakt med den borgerliga lagens straff? För min del är jag det icke. Det är mycket svårt att draga upp en bestämd gräns för domaren att följa. Lagutskottets ärade ordförande litat i detta fall på domarens urskiljning vid tillämpningen af lagen. Jag skall för min del bedja att få slippa detta förtroende. Jag sätter värde på en bestämd lag, efter hvilken man har att rätta sig, så att man ej behöfver låta sig ledas af sin subjektiva uppfattning. Härom säges i betänkandet: »Gränsen i berörda afseende är alltför obestämd och växlande att lämpligen kunna fastställas i lag, och det torde utan våda kunna öfverlämnas åt domstolarna att för hvarje fall pröfva, om och i hvilken utsträckning ådömande af straff för grymhet jämväl mot de lägre slagen af djur påkallas och gillas af det allmänna föreställningssättet.»

Ja, blefve det så, att det allmänna föreställningssättet i de olika orterna skulle bestämma, huruvida en domare skall döma till straff eller icke, så måste jag för min del säga, att jag finner en sådan lagstiftning allt annat än lämplig. Det sades också, att tillämpningen icke skulle möta svårigheter, då det stode i lagen »uppenbar grymhet», och, säger lagutskottet, därmed förstås endast sådan osedlighet, sådan grymhet, som sker *utan* tillfyllestgörande förnuftigt ändamål. Så vågar jag icke tillämpa nu gällande lag beträffande hemdjur. Jag vill taga ett exempel. En person har åtagit sig en forä, hvars framforsling är af synnerlig vikt och har därvid såsom sin enda utväg att använda en illa selbruten häst. Han kör med denna häst, men trots det, att han för sin färd haft ett förnuftigt, viktigt ändamål, kan det icke hjälpas att han blir fälld för djurplågeri. Enahanda betraktelsesätt måste nog göra sig gällande beträffande de vilda djuren, därest lagutskottets förslag blefve lag.

Vi hafva enligt mitt förmenande i vårt land på senare tid haft allt för stor benägenhet att stifta lagar på alla möjliga områden och komma på detta sätt slutligen därhän, att vi snart icke veta hvad vi ha lof att göra. Jag tror, att i detta fall vore bättre att låta den allmänna uppfattningen verka till rättelse, och det lär icke kunna förnekas, att i vårt land härutinnan mycket gått framåt och gått fort framåt, detta ej minst, tack vare djurskyddsföreningarne och deras inverkan på den allmänna uppfattningen. Hvad som är rätt och hänsynslöst i detta fall, det missaktas allt mera och undvikes också allt mera. Jag är långt från öfvertygad, att man vunne något väsentligt genom nu föreslagna lagförändring. Tvärtom kunde det hända, att en olämplig, oriktig tillämpning af en sådan lag verkade motsatsen. Det har heller icke sagts eller påvisats, att under senare tid något svårare fall kunnat påvisas såsom särskild anledning till denna lagstiftning.

Jag tillåter mig i denna fråga, som varit före i kammaren så många gånger förr, senast 1903, och i hvilken kammaren städse ställt sig afvisande mot dessa långt gående förslag, vidhålla den ståndpunkt jag förut intagit, och yrkar jag således afslag på utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.*

(Forts.)

Herr von Möller: Jag kan ej gilla den siste talarens argumentation eller hans grundsats, att vi härvidlag skola låta upplysningen verka alltsammans, emedan det sättet är det allra bästa. Tror ej den ärade talaren, att det mången gång är bra mycket mera praktiskt att till råa naturer begagna ett språk, som de fullt förstå, att låta dem få smaka käppen hellre än att hålla långa och vackra tal till dem? Jag är rädd, att uppfostringsmetoden får vara mera kraftig. Man behöfver allt straffa, där man står hjälplös med att vädja till samvetet, där det ofta icke finnes något samvete.

Mot den förrre ordföranden i lagutskottet — jag förnekar visst icke hans stora auktoritet — ber jag att få i kammarens minne återföra, att det finnes auktoriteter äfven på motsidan. I denna fråga hafva talat den förrre vice talmannen, herr Casparson, herr Treffenberg och doktor Leman, som — hvilket jag lifligt beklagar — nu, nedlagd på sjukbädden, ej kan föra djurskyddsvännernas talan, såsom han förr mången gång gjort. Jag ber att få erinra herrarne om hvad han sade för två år sedan, huru han låtit lagutskottets sekreterare uppgöra en promemoria, däri han visade, att precis samma bestämmelser om straff för uppenbar grymhet mot *djur*, ej blott hemdjur, finnes i Danmark, i Norge, i Holland, i Förenta staterna. Den italienska strafflagen straffar »den, som grymt behandlar djur», till och med den mexikanska lagen straffar med böter »den, som misshandlar ett djur»; och nu vill man, att den svenska Riksdagen skall afslå, hvad utskottet begär, att vi sålunda skola stå efter den italienska och den mexikanska nationen med afseende å hvad som anses vara rätt och billigt i detta hänseende!

Jag vädjar till herrarne: hvad skall man få för uppfattning om oss i landet? Icke är det en tillfälligt uppgiterad opinion på ett eller annat ställe, som uppbär denna fråga; ingalunda, här ligger till grund en allmän fordran, ett allmänt rättsmedvetande, och detta motas ej med att resonera och drifva saken in absurdum. Med advokatyren kan man ju komma snart sagt hvart som helst. Jag vill emellertid fråga: har icke i denna kammare alltid förspotts en önskan att få till stånd en fri bevispröfning åt våra domare? Man har ju sagt: specialisera ej våra lagar så mycket, men öfverlämna åt domaren att pröfva! Men nu, när det gäller en detalj, att öfverlämna åt domaren att afgöra, hvad som skall hänföras under »uppenbar grymhet», säger man: *det kan han ej*, ja, den föregående talaren betäckade sig

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.*

(Forts.)

för att det skulle lämnas en sådan makt i hans händer. Är icke detta ett misstroendevotum mot vår högt aktade domarekår, då vet jag sannerligen icke, hvad misstroendevotum är. Jag har talat med många lärda jurister, som sagt, att det ej kan uppstå någon tvetydighet, om paragrafen affattas så, som den här föreslås. Ingen domare skall kunna döma en jägare för uppenbar grymhet, om denne skadskjuter ett djur, för så vidt han ej gått ut i afsikt att blott såra djur eller af uppenbar vårdslöshet låtit det ligga kvar skadskjutet. För straffbarhet förutsättes naturligtvis uppenbar vårdslöshet eller en direkt ond afsikt, och ändå säger man: våra domare kunna ej afgöra dylikt.

Djurskyddsparagrafen är ju inrymd under 18 kap. strafflagen, emedan brottet betraktas som en sedlighetsförbrytelse. Vi anse ju alla, att om någon gör sig skyldig till uppenbar grymhet mot egna eller andras kreatur, är detta en straffvärd handling. Tilllåten mig då göra denna fråga: upphör handlingen att vara en sedlighetsförbrytelse, en råhet, om djuret ej är hemdjur eller ej har någon ägare? Blir den *handling*, som begås, därför *mindre straffvärd*? Blir den, som *begår handlingen*, därför *mindre brottslig*? I stället för att besvara denna fråga kommer man med opportunitetsskäl som alltid, när man ej vill en sak. Men, mine herrar, så många gånger som denna fråga nu varit före i denna kammare, hoppas jag, att det i dag är sista gången den förekommer i detta skick, och att kammaren äntligen måtte uppgifva sitt motstånd och bifalla hvad utskottet här föreslagit.

Själf yrkar jag bifall till utskottets hemstallan.

Herr Nyström, Carl: Den är otvifvelaktigt af ett visst värde, den förklaring, som kom från lagutskottets ordförande, att uttrycket i lagtexten »uppenbar grymhet» är likvärdigt med hvad i motiveringen benämnes grymhet »utan ett tillfyllestgörande förnuftigt ändamål». Godt, om otvetydigt så vore! Men är det så säkert, att hvarje domare skall tyda saken på samma sätt? Domaren har måhända ej framför sig denna motivering, men lagtexten har han framför sig, och för resten är det ej så säkert, att, om han också hade motiveringen framför sig, han skulle tyda den så, som lagutskottets ordförande. Tyvärr är fallet, att vid åtskilliga experiment, som här äro omtalade, grymheten — eller rättare lidandet — är uppenbart — det kan icke nekas. Försvaret för vivisektionen ligger däri, att experimentet tjänar ett förnuftigt ändamål, som tyvärr ej kan vinnas på annat sätt. Däri ligger berättigandet, men nog finnas fall, där grymheten kan tolkas såsom uppenbar. För min del måste jag alltså anse betänkligt, att det ändamål ej blifvit tillfyllest tillgodosedt, som lagutskottet i sin motivering visat sig eftersträfvat, och jag behåller därför min misstro om, huru det skulle komma att gå med tillämpningen af ifrågavarande lagrum för framtiden.

Den ärade ledamoten på hallandsbänken är litet inkonsekvent, synes mig: han vill under alla förhållanden skydd åt djuren, men för människorna har han knölpåkar.

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.*

(Forts.)

Herr Lindgren: Den meningsskiljaktighet, som förefinnes i denna fråga, synes mig i själfva verket vara ganska minimal, åtminstone om man håller sig till saken sådan som den nu föreligger. Jag tror, att det icke finnes någon, som ej gärna medgifver, att uppenbar grymhet mot djur bör straffas, antingen det nu gäller hästar eller kattor. Men skiljaktigheten ligger däri, att jag och mina meningsfränder lika litet nu som tillföre kunna godkänna bestämmelser i förevarande syfte, så länge lagens formulering icke undantager och skyddar vissa ingrepp på lefvande djur, som äro alldeles nödvändiga för vetenskapens och kulturens framsteg och af beskaffenhet att lända mänskligheten till allra största gagn. Och icke heller kunna vi godkänna, att formuleringen göres sådan, att den vid tillämpningen lätt kan gifva anledning till trakasserier. Jag har vid föregående tillfällen här i Riksdagen uttalat mig i denna sak, och jag får säga, att det rent af är mig en plåga att å nyo tala i denna fråga, helst ingenting nytt föreligger. Jag föreställer mig, att det ideliga upprepandet af djurskyddsmotioner är satt i scen af våra djurskyddsvänner, hvilkas sträfvan den jag för öfrigt i hög grad respekterar; det är blott skada, att i dessa oftast inblandar sig en del fanatism, som är alldeles omöjlig. Efter ett yttrande jag hade sista gången denna sak var före inom Riksdagen, fick jag mig tillsändt ett anonymt bref, som bland annat innehöll, att den, som talar på sätt jag gjort, borde icke få vistas bland människor. Jag kan ej ordagrant återgifva brefvets innehåll, men det var i alla fall någonting i den vägen och som utvisade huru man ser saken på den intransigenta sidan.

Jag skulle kunnat vara tillfreds med att uti lagtexten insattes »djur» i stället för »egna eller andras kreatur», om blott icke lagutskottets ärade ordförande, då vi nyss behandlade dess utlåtande n:o 19, hade yttrat, att ett bifall till klämman alldeles icke vore detsamma som ett bifall till motiveringen. Det finnes nämligen i motiveringen en räddningspunkt, när det står taladt om »förnuftigt ändamål». Är det nu riktigt hvad som utskottets ordförande sade, att motiveringen i själfva verket ingenting betyder, kan jag i klämman ej finna någon säkerhetsventil för misstolkning af den föreslagna lagbestämmelsen. Emellertid borde det väl icke vara förenadt med större svårighet att utfinna en redaktion, som räcker till åt båda hållen. Alla vilja vi skydda djuren, men utan att på samma gång lägga hinder i vägen för vetenskapliga försök å lefvande djur eller för ett förnuftigt bedrivande af jakt och fiske. Man kunde ju skriva; »Tillfogar någon djur lidande utan tillfyllestgörande förnuftigt ändamål på sätt, som kan

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.*

(Forts.)

betecknas såsom uppenbar grymhet» o. s. v.; då hade man sagt ifrån hvad man åsyftade, och då visste man hvad meningen vore. Jag inser verkligen icke, hvarför kammaren skulle gifva efter för itererade framställningar, hvilka ej fästa det allra minsta afseende vid de välgrundade invändningar, som gjorts och göras i fullt förnuftigt syfte och som hittills vunnit kammarens godkännande. Det finnes väl ingen i hela Riksdagen, förmodar jag, som ej vill att afsiktig och uppenbar grymhet mot djur skall bestraffas, men en lagbestämmelse därom får icke affattas så, att den kan tjäna till plattform för ett eventuellt angrepp på fri vetenskaplig forskning och ett förnuftsensligt utnyttjande af djuren.

Ledamoten på hallandsbänken, som tycktes hafva ett mycket godt minne af hvad som passerat vid denna frågas föregående behandling, yttrade, att all råhet skall bestraffas. Ja, kan han åstadkomma det, äro vi nog mycket tacksamma, men hvem af oss möter ej oupphörligt råhet, som är omöjligt att bestraffa med tillhjälp af lagen. Råheten har många former och uppträder ej endast såsom djurplågeri.

Jag yrkar afslag.

Herr Trygger: Jag vidhåller hvad jag sade i den förra frågan, att motiveringen ej har bindande betydelse för den, som skall tolka lagen. Sorgligt vore, om så skulle vara förhållandet. Man har svårighet nog med att tolka själfva lagen; skulle man därtill få dragas med motiveringen, blefve snart sagdt all lagtillämpning omöjlig. Däremot har naturligtvis motiveringen den kraft, som hvarje ord i sig själf t äger, om det verkar öfvertygande. Också förefaller det som om hvad här förekommer i utskottets motivering hade påverkat den föregående talaren ganska starkt, ty han önskade få in i själfva lagtexten orden »tillfogar någon djuren lidande utan ett tillfyllestgörande förnuftigt ändamål i så hög grad, att det kan rubriceras såsom uppenbar grymhet» o. s. v. Detta förslag bevisar, att den ärade talaren alldeles riktigt funnit, att utskottet på ett träffande sätt utvecklat den tanke, som är preciserad i lagen.

Jag begärde egentligen ordet för att svara min ärade vän på bohuslänsbänken. Jag vill ej gifva honom rätt däruti, att man skulle kunna säga, att vid en vivisektion, där djur miss-handlas, alltid föreligger uppenbar grymhet. Det är många gånger ett uppenbart *lidande* för djuret, men uppenbar grymhet är det icke från dens sida, som handlar. Jag tror ej att svenskt språkbruk går i den riktning, som den ärade talaren gjorde gällande. Nu en fråga — jag är ej mycket hemma i medicinska saker — huru är det med vivisektionen för närvarande? Är det ej så, att, då det ej är fråga om grodor och dylika småkräk, det just är hästar och hundar och med dem likställda högre djur, hvilka vid vivisektioner ifrågakomma till användning? Men

för dem gälla ju de nuvarande bestämmelserna, och jag har icke desto mindre ej hört omtalas något åtal. Skälet är helt enkelt det, att, när djuren behandlas på det sätt, det förnuftiga ändamålet kräver, man ej gör sig skyldig till uppenbar grymhet. Jag tror ej att tillämpningen af den ifrågavarande straffbestämelsen skulle blifva strängare, därest man ersatte uttrycket »egna eller andras kreatur» med »djur».

*Ifrågasatt
skärpning af
straff för
grymhet mot
djur.*

(Forts.)

För min del anser jag ej, att det kan vara förenadt med några betänkligheter att bifalla utskottets hemställan, och hvad som särskildt hos mig talat till förmån därför är den omständigheten, att en stor del af vårt folk har en känsla af att vår lag ej skulle gifva tillräckligt skydd emot den råhet, som ofta yttrar sig vid behandlingen af djuren. Denna uppfattning finner jag vara värd tillmötesgående, äfven om man nödortfigt skulle kunna draga sig fram med de lagbestämmelser, vi för närvarande äga.

Jag yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Lindgren: Jag fick en liten uppmuntran nyss af en ledamot i kammaren, på grund af hvilken jag tänker mig möjligheten att vi skulle kunna få frågan löst till ömsesidig belåtenhet redan vid innevarande riksdag. Jag ber därför att få återtaga mitt yrkande på afslag och att i stället yrka återremiss.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr vice talmannen yttrade, att i afseende på föreliggande utlåtande yrkats: 1:o att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o att utskottets hemställan skulle afslås; och 3:o att utlåtandet skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr vice talmannen hemställde, huruvida kammaren ville till kontraposition därvid antaga afslag å utskottets hemställan eller återremiss, och förklarade herr vice talmannen sig anse de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga afslag.

Jämväl om kontrapositionens innehåll äskades emellertid votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående lagutskottets utlåtande n:o 20 antager afslag å utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraproposition i nämnda votering antagits återremiss.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51;

Nej — 38.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs för hufvudvoteringen en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 33;

Nej — 58.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 1.

Upplästes följande ingifna skrift:

Till Riksdagens Första Kammare.

Sedan Riksdagen den 22 sistlidne februari utfärdat förordnande för mig att i vissa fall förvalta justitieombudsmansämbetet och detta förordnande under gårdagen blifvit mig tillständt, får

jag härmed — jämte det jag uttalar min tacksamhet för det förtroende, som kommit mig till del — vördsammast förklara, det jag af flera skäl icke kan åtaga mig att, därest så skulle påfordras, inträda i utöfvandet af nämnda ämbete och därför nödgas afsäga mig det erhållna förtroendet.

En skrivelse med enahanda innehåll är af mig denna dag aflåten till Riksdagens Andra Kammare.

Stockholm den 1 mars 1905.

Ivar Ernberg.

Herr vice talmannen yttrade, att han efter öfverenskom-
melse med herr talmannen i Andra Kammaren finge hemställa, det Första Kammaren ville besluta, att vid det sammanträde, som komme att hållas lördagen den 4 innevarande månad, skulle företagas val af valmän jämte suppleanter för utseende af Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

Denna hemställan bifölls.

Herr *Cavalli* väckte en motion, n:o 35, angående pension åt affidne riksgäldsfullmäktigen Johan Johanssons änka.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Gustaf Andersson* under tolf dagar från den 3 innevarande månad och herr *Bondesson* från och med den 6 till den 24 i samma månad.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.